

Tillträdesförbud

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2004/05:77 Lag om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang jämte två motioner som väckts med anledning av propositionen.

I propositionen föreslås en ny lag om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang. Innebörden av den nya lagen är att en person får förbjudas att få tillträde till och vistas på en inhägnad plats huvudsakligen avsedd för idrottsutövning när idrottsarrangemang anordnas på platsen av en idrottsorganisation (tillträdesförbud). Den som bryter mot ett tillträdesförbud döms till böter eller fängelse i högst sex månader. Tillträdesförbud får beslutas, om det på grund av särskilda omständigheter finns risk att personen kommer att begå brott under kommande idrottsarrangemang. Tillträdesförbudet skall gälla för en viss tid, högst ett år, men kan förlängas med som mest ett år i taget. Beslut om tillträdesförbud fattas av allmän åklagare efter ansökan av den idrottsorganisation som anordnar det eller de arrangemang som förbudet avses skydda eller av specialidrottsförbundet inom Sveriges Riksidrottsförbund för den aktuella idrottsverksamheten. Åklagarens beslut kan prövas av allmän domstol.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2005.

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionerna.

I ärendet finns fem reservationer (m, fp, kd, c).

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	4
Utskottets överväganden.....	6
Reservationer.....	12
1. Tillträdesförbud även för personer under 15 år m.m., punkt 2 (m, fp, kd)	12
2. Tillträdesförbud även för personer under 15 år m.m., punkt 2 (c).....	13
3. Idrottsarrangemang som anordnas av annan än idrottsorganisation, punkt 3 (m, fp, kd, c).....	14
4. Tillträdesförbud vid andra typer av arrangemang, punkt 4 (fp, c).....	14
5. Brott och ordningsstörningar i affärslokaler, punkt 5 (m, fp, kd, c).....	15
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	16
Propositionen.....	16
Följdmotioner.....	16
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag.....	17
<i>Bilaga 3</i>	
Kulturutskottets yttrande 2004/05:KrU2y.....	23

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Lag om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang m.m.

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang,
2. lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:77.

2. Tillträdesförbud även för personer under 15 år m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ju34 yrkande 1 och 2004/05:Ju35 yrkande 1.

Reservation 1 (m, fp, kd)

Reservation 2 (c)

3. Idrottsarrangemang som anordnas av annan än idrottsorganisation

Riksdagen avslår motion 2004/05:Ju34 yrkande 2.

Reservation 3 (m, fp, kd, c)

4. Tillträdesförbud vid andra typer av arrangemang

Riksdagen avslår motion 2004/05:Ju35 yrkande 2.

Reservation 4 (fp, c)

5. Brott och ordningsstörningar i affärslokaler

Riksdagen avslår motion 2004/05:Ju34 yrkande 3.

Reservation 5 (m, fp, kd, c)

Stockholm den 28 april 2005

På justitieutskottets vägnar

Johan Pehrson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Johan Pehrson (fp), Britta Lejon (s), Rolf Olsson (v), Margareta Sandgren (s), Beatrice Ask (m), Helena Frisk (s), Peter Althin (kd), Elisebeht Markström (s), Jeppe Johnsson (m), Göran Norlander (s), Johan Linander (c), Joe Frans (s), Cecilia Magnusson (m), Kerstin Andersson (s), Leif Björnlod (mp), Christer Erlandsson (s) och Karin Granbom (fp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Brott och ordningsstörningar vid idrottsarrangemang och i affärslokaler har varit föremål för diskussioner och överväganden i lagstiftningssammanhang under lång tid. Möjligheterna att genom någon form av straffsanktionerat förbud utestänga personer från arrangemangen och lokalerna har därvid kommit i fokus.

Trygghetsutredningen föreslog i sitt slutbetänkande Trygghet mot brott – Rollfördelning och samverkan (SOU 1995:146) att bestämmelsen om olaga intrång skulle utvidgas till att avse även platser dit allmänheten har tillträde. Förslaget ledde inte till lagstiftning.

Inom Justitiedepartementet utarbetades därefter en promemoria med förslag till en särskild lag om tillträdesförbud (Ds 2002:25). Enligt förslaget skulle en idrottsorganisation eller en näringsidkare kunna förbjuda en person att under viss tid få tillträde till och vistas på en idrottsanläggning eller i en affärslokal. Promemorians förslag mötte kritik vid remissbehandlingen. Remisskritiken riktade sig främst mot förslaget avseende affärslokaler. Den fick till följd att det inte utarbetades någon lagrådsremiss i fråga om något av förslagen.

Inom Justitiedepartementet har därefter upprättats en ny departementspromemoria med förslag till en lag om tillträdesförbud (Ds 2004:40). Promemorian har remissbehandlats. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju 2004/6907/L5).

Lagrådet har granskat förslaget, och regeringen har följt de synpunkter som Lagrådet lämnat.

Regeringens lagförslag finns i *bilaga 2*.

Justitieutskottet har berett kulturutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen jämte följdmotioner. Kulturutskottets yttrande finns i *bilaga 3*.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att skyddet mot brottslighet under idrottsarrangemang förstärks. Det föreslås ske genom att det införs en lag om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang, som innebär i huvudsak följande.

En person får förbjudas att få tillträde till och vistas på en inhägnad plats huvudsakligen avsedd för idrottsutövning när idrottsarrangemang anordnas på platsen av en idrottsorganisation (tillträdesförbud). Den som bryter mot ett tillträdesförbud döms till böter eller fängelse i högst sex månader. Tillträdesförbud får inte avse den som är under 15 år.

Tillträdesförbud får beslutas, om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att personen kommer att begå brott under kommande idrottsarrangemang. Brottet skall till sin typ vara sådant att det kan anses vara ägnat att störa ordningen eller säkerheten under arrangemanget. Sådana brott kan t.ex. vara misshandel och skadegörelse. Vid riskbedömningen skall särskilt beaktas om personen tidigare har begått ett sådant brott under eller annars i samband med idrottsarrangemang. Brott som personen begått före 15 års ålder får inte beaktas.

Tillträdesförbud skall gälla för en viss tid, högst ett år, men kan förlängas med som mest ett år i taget. Beslut om tillträdesförbud fattas av allmän åklagare. Tillträdesförbud får beslutas på ansökan av den idrottsorganisation som anordnar det eller de arrangemang som förbudet avses skydda. Också specialidrottsförbundet inom Sveriges Riksidrottsförbund för den aktuella idrottsverksamheten får ansöka om förbud. Åklagarens beslut kan prövas av allmän domstol. Åklagaren får häva eller ändra ett förbud, om det på grund av ändrade förhållanden finns skäl till det.

För förfarandet hos åklagaren gäller vissa särskilda regler i lagen om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang och därutöver vissa bestämmelser i förvaltningslagen (1986:223). Domstolens handläggning regleras enligt särskilda bestämmelser i den nya lagen och i övrigt enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden. I vissa fall kan frågan om förbud prövas i mål om allmänt åtal för brott.

I propositionen föreslås vidare att lagen (1998:620) om belastningsregister skall gälla även uppgifter om tillträdesförbud.

I propositionen berörs också frågan om det bör införas en möjlighet att vid straffansvar utestänga personer från affärslokaler.

Den nya lagen och ändringarna i lagen om belastningsregister föreslås träda i kraft den 1 juli 2005.

Utskottets överväganden

Lag om tillträdesförbud

I propositionen föreslås att skyddet mot brottslighet under idrottsarrangemang förstärks. Det föreslås ske genom att det införs en lag om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang. Lagen innebär att det blir möjligt att avlägsna en person som överträtt ett förbud beslutat av åklagare att vistas på en inhägnad plats huvudsakligen avsedd för idrottsutövning. Vidare kan straffansvar följa vid en sådan överträdelse.

Behovet av ett stärkt skydd mot den idrottsrelaterade brottsligheten skall ses mot bakgrund av att det under 1990-talet i många fall har förekommit brott i samband med idrottsarrangemang. Återkommande inslag vid arrangemangen har varit s.k. läktarvåld och annat våld inne på och utanför idrottsarenor men också användning av pyrotekniska varor utan tillstånd inne på arenorna, skadegörelsebrott och annan brottslighet. Problemen förekommer fortfarande, främst i samband med fotbolls-, ishockey- och bandymatcher. Idrottsorganisationerna har visserligen redan i dag ett system för att avstänga personer från sina arrangemang. Möjligheter att avlägsna eller straffrättsligt ingripa mot den som överträder ett sådant förbud saknas dock. Som redovisas i propositionen (s. 21) har därför företrädare för idrottsrörelsen under lång tid efterlyst ett straffansvar för den som överträder förbud att närvara vid idrottsarrangemang.

Det finns visserligen möjligheter att ingripa mot här aktuella beteenden redan i dag eftersom de utgör brott. Straffprocessuella tvångsmedel kan normalt sett tillgripas mot dem som är misstänkta för brott. Vidare ger polislagen (1984:387) möjligheter att avvisa eller avlägsna personer för att de stör eller utgör en omedelbar fara för den allmänna ordningen eller för att avvärja att de begår brott. Polisen använder även särskilda supporterpoliser som bl.a. samarbetar med idrottsföreningar, arenaägare och supportergrupper för att förebygga brottslighet och analyserar hotbilden inför varje match så att polisen och arrangören kan vidta lämpliga säkerhetsåtgärder. Dessutom gör idrottsrörelsen fortlöpande stora ansträngningar för att öka säkerheten i samband med och under idrottsarrangemangen. Idrottsorganisationerna arbetar också med en förebyggande verksamhet för ungdomar i syfte att introducera ungdomarna i en supporterkultur som tar avstånd från bråk och liknande.

Enligt vad som anges i propositionen (s. 16) förekommer trots detta idrottsanknuten brottslighet i en inte obetydlig omfattning. Brotten drabbar polismän och ordningsvakter. De drabbar också privatpersoner och andra enskilda. Även allmänheten påverkas genom att trivselen och känslan av trygghet försämras. Dessutom kan brottsligheten få särskilt allvarliga konsekvenser i den speciella miljö som idrottsarrangemangen utgör. Vid arrangemangen samlas ofta ett stort antal människor på en begränsad yta.

Våldsamheter på läktarna, otillåten användning av pyrotekniska varor, skadegörelsebrott och andra brott kan medföra eller innebära fara för svåra personskador och omfattande ekonomiska skador.

Enligt gällande rätt bestämmer normalt den som med äganderätt eller annan rätt förfogar över en plats vem som får vistas där. Straffbestämmelsen om olaga intrång gäller dock inte när den som har förbjudits att besöka en plats ändå gör det, om platsen är tillgänglig för allmänheten. Därmed gäller inte heller polislagens möjligheter att avvisa eller avlägsna en person från platsen i syfte att avvärja en brottslig gärning. Detta innebär att en idrottsorganisation som anordnar ett idrottsarrangemang på en plats dit allmänheten har tillträde visserligen kan förbjuda en viss person att närvara vid arrangemanget, t.ex. därför att han eller hon tidigare har gjort sig skyldig till våldsbrott under organisationens idrottsarrangemang. Det saknas dock möjligheter att avlägsna eller straffrättsligt ingripa mot den som överträder ett sådant förbud. Det kan därför hävdas att rätten att utestänga vissa personer inte kan utövas på ett effektivt sätt. Samtidigt har anordnaren enligt ordningslagen (1993:1617) ett ansvar för att upprätthålla ordning och säkerhet vid arrangemangen.

Kulturutskottet har i sitt yttrande framhållit att olika åtgärder som idrottsrörelsen vidtagit för att bemästra problemen med brott i samband med idrottsarrangemang tyvärr har visat sig otillräckliga. En väg som prövats är att förbjuda vissa särskilt brottsbenägna personer att besöka idrottsevenemang. Sådana förbud har dock inte haft den önskade effekten, bl.a. därför att det inte funnits någon möjlighet att avlägsna eller straffrättsligt ingripa mot den som överträtt ett sådant förbud. Kulturutskottet välkomnar därför regeringens förslag att införa en lag om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang. Enligt kulturutskottet är förslaget väl ägnat att göra tillträdesförbuden mer verkningfulla och att i förlängningen minska den idrottsrelaterade brottsligheten och skapa större säkerhet vid idrottsarrangemang.

Justitieutskottet delar kulturutskottets bedömning att de tillträdesförbud som idrottsrörelsen hittills själv beslutat om inte varit tillräckligt effektiva. Mot den bakgrunden ser utskottet positivt på att det införs en möjlighet för åklagare att fatta beslut om att vid straffansvar utestänga vissa brottsbenägna personer från idrottsarrangemang. Härigenom tillgodoses behovet av att förstärka skyddet mot den idrottsrelaterade brottsligheten genom fler ingripandemöjligheter för att motverka brott och därigenom öka tryggheten och trivseln i samband med idrottsarrangemang. I sammanhanget bör framhållas att lagstiftningen även kan förväntas åstadkomma en förebyggande och avskräckande effekt bland presumtiva brottslingar och minska nyrekryteringen till de grupper som ägnar sig åt idrottsrelaterad brottslighet. Det sistnämnda är av särskild vikt i fråga om unga personer.

Utskottet anser att även övriga i propositionen föreslagna ändringar är påkallade och lämpligt avvägda.

Utskottet tillstyrker således regeringens förslag.

Tillträdesförbud även för personer under 15 år m.m.

I motion Ju34 (m) anförs att brott begångna av en person före 15 års ålder skall kunna beaktas vid riskbedömningen i samband med beslut om tillträdesförbud. I motion Ju35 (c) föreslås att reglerna om tillträdesförbud även skall avse den som är under 15 år.

I det av utskottet nyss tillstyrkta förslaget till lag om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang har det uttryckligen angetts dels att tillträdesförbud inte får avse den som är under 15 år (1 § andra stycket), dels att brott som personen begått före 15 års ålder inte får beaktas vid riskbedömning enligt lagen (2 § andra stycket). I propositionen (s. 34 f.) anför regeringen som skäl för sina förslag i nu aktuella delar bl.a. följande.

En utgångspunkt vid bedömningen av hur personer under 15 år skall behandlas är att det inte får dömas till påföljd för brott som någon begått före 15 års ålder (1 kap. 6 § brottsbalken). Det innebär samtidigt att den som är under 15 år saknar möjlighet att få skuldfrågan för en påstådd brottslig gärning prövad. Detsamma gäller den som är 15 år eller äldre men som begått gärningen innan han eller hon fyllt 15 år. Vidare skulle en överträdelse av ett tillträdesförbud, som beslutats efter en riskbedömning där sådana gärningar beaktats, inte kunna medföra straffansvar för den som inte fyllt 15 år. Enligt regeringens mening bör sådana gärningar inte kunna åberopas i en riskbedömning och läggas till grund för tillträdesförbud.

Beträffande frågan om personer under 15 år ändå skall kunna få tillträdesförbud anför regeringen att personerna inte skulle kunna lagföras för överträdelser av förbuden. De bör inte heller underkastas en sådan process som föreslås för hanteringen av frågor om tillträdesförbud. Till detta kommer att det framstår som inkonsekvent att den som är under 15 år skulle kunna bli föremål för förbud medan den som är äldre inte kan få förbud med anledning av brott före 15 års ålder. Riskbedömningen för personer under 15 år skulle vidare riskera att bli en helt annan än den som skall göras för andra personer. Åklagaren skulle tvingas bortse från påstådda brottsliga gärningar.

Utskottet delar i och för sig motionärernas uppfattning att rekryteringen till grupper som ägnar sig åt idrottsrelaterad brottslighet bör motarbetas. Övervägande skäl talar dock emot motionärernas förslag. Utskottet anser, i likhet med regeringen, att rättssäkerhetsskäl talar emot båda förslagen eftersom skuldfrågan sällan är klar när den misstänkte är under 15 år. Förslaget om att tillträdesförbud även skall avse den som är under 15 år framstår därtill som inkonsekvent i förhållande till straffmyndiga personer eftersom en överträdelse av tillträdesförbudet inte kan medföra straffansvar för den som är under 15 år. Utskottet anser alltså, i likhet med regeringen, att brott som begåtts före 15 års ålder inte skall beaktas vid riskbedömningen i samband med beslut om tillträdesförbud och att tillträdesförbud inte skall kunna avse personer under 15 år. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju34 och Ju35 i nu behandlade delar.

Idrottsarrangemang som anordnas av annan än idrottsorganisation

I motion Ju34 (m) föreslås att tillträdesförbud skall kunna beslutas även om det är annan än en idrottsorganisation som anordnar idrottsarrangemanget, t.ex. företag och sponsorer.

I propositionen föreslås att tillträdesförbud får avse idrottsarrangemang som anordnas av en idrottsorganisation (1 § första stycket). I författningskommentaren till det aktuella lagrummet (s. 58 f.) anges att med idrottsorganisationer avses idrottsföreningar som är anslutna till ett specialidrottsförbund inom Sveriges Riksidrottsförbund samt idrottsaktiebolag och alliansföreningar som har en koppling till de vanliga idrottsföreningarna. Dessutom avses specialidrottsförbunden, som anordnar landskamper, och specialidrottsdistriktsförbunden. Förbud får därutöver även avse idrottsarrangemang som anordnas av andra idrottsorganisationer.

Det anförda innebär att tillträdesförbud kan avse arrangemang som anordnas av den organiserade idrottsrörelsen eller av andra idrottsorganisationer. Enligt propositionen (s. 29) är det dock främst arrangemang som ordnas av den organiserade idrottsrörelsen som har drabbats av den idrottsanknutna brottsligheten. Idrottsevenemang som arrangeras av andra idrottsorganisationer, t.ex. vissa föreningar för kampsport, har hitintills varit relativt förskonade från problem med idrottsanknuten brottslighet. De intressen som lagstiftningen syftar till att skydda gör sig dock enligt regeringen också gällande avseende de sistnämnda evenemangen.

Utskottet konstaterar att frågan om tillträdesförbud bör kunna beslutas oberoende av vem som anordnar idrottsarrangemanget ytterst handlar om att bestämma ett straffbart område. Det är därför viktigt att begränsa möjligheten till situationer där det verkligen är påkallat med ett förbud. Här beaktar utskottet att idrottsarrangemang på sådana platser som skall omfattas av lagstiftningen oftast anordnas av idrottsorganisationer och inte av t.ex. fysiska personer. Det har inte heller framkommit några uppgifter som visar att det finns något väsentligt behov av att tillträdesförbud skall kunna beslutas i fall då annan än idrottsorganisation anordnar idrottsarrangemang. Utskottet gör därför, liksom de flesta remissinstanser, bedömningen att endast idrottsarrangemang arrangerade av idrottsorganisationer bör omfattas. Några större svårigheter att i rättstillämpningen avgöra vad som avses med idrottsorganisationer kan utskottet inte förutse. Motion Ju34 bör i denna del avslås.

Tillträdesförbud vid andra typer av arrangemang

I motion Ju35 (c) begärs att tillträdesförbud även skall kunna beslutas för andra evenemang än idrottsarrangemang, t.ex. musikarrangemang.

Utskottet konstaterar att propositionen inte uppmärksammar förekomsten av eventuell brottslighet i samband med andra typer av arrangemang än idrottsarrangemang. Utskottet har inte heller i övrigt någon information om att det förekommer någon brottslighet vid t.ex. musikarrangemang som är av samma karaktär och omfattning som vid idrottsarrangemang. Utskottet har sålunda i dagsläget inget underlag för att föreslå en ordning som innebär att tillträdesförbud skulle kunna omfatta även andra arrangemang än idrottsarrangemang. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju35 i nu behandlad del.

Brott och ordningsstörningar i affärslokaler

I motion Ju34 (m) efterfrågas ett förstärkt skydd vid brott och ordningsstörningar i affärslokaler genom att vissa personers tillträde till affärslokaler förbjuds.

I propositionen (s. 17 f.) gör regeringen bedömningen att skillnaden mellan den föreslagna regleringen av tillträdesförbud för idrottsarrangemang och en eventuell reglering om tillträdesförbud för affärslokaler är sådan att det finns skäl att nu endast överväga och föreslå lagstiftningsåtgärder som tar sikte på att förstärka skyddet för idrottsarrangemang. Regeringen motiverar sitt ställningstagande i huvudsak enligt följande.

När det gäller affärslokaler har dessa en stor och ofta avgörande betydelse för den enskildes dagliga livsföring. Han eller hon måste t.ex. kunna handla mat, uträtta ärenden på bank och apotek och kanske besöka en optiker. Ett straffsanktionerat förbud att besöka vissa affärslokaler skulle därför kunna drabba den enskilde hårt. Detta gäller särskilt i fråga om mindre orter med endast ett mycket begränsat urval affärslokaler, t.ex. matvaruaffärer eller banklokaler. Sådana hänsyn till grundläggande behov gör sig inte gällande i samma utsträckning i fråga om förbud att närvara vid idrottsarrangemang. När det gäller affärslokaler skulle dock frågan behöva övervägas noggrant.

Ett straffsanktionerat förbud att besöka affärslokaler skulle dessutom kunna innebära ett större ingrepp i den grundlagsfästa rörelsefriheten och därmed kräva särskilda överväganden.

En särskilt viktig skillnad mellan idrottsarrangemangen och affärslokalerna är enligt regeringen att idrottsorganisationerna redan har ett system för att avstänga personer från sina arrangemang. Beslut om avstängning fattas efter en formell hantering, som innefattar kommunikering med den enskilde. Beslutet dokumenteras och den avstängde underrättas om innehållet. Beslutet kan i regel omprövas på begäran av honom eller henne. Idrottsorganisationerna har även särskild personal vid sina arrangemang, bl.a. ordningsvakter, som t.ex. kan avvisa avstängda personer i samband med biljettkontrollen. Vid arrangemangen finns dessutom ofta polismän närvarande. Organisationerna har alltså ett befintligt system för att hålla oöns-

kade personer borta från arrangemangen. Detta sammanhänger med att de enligt ordningslagen (1993:1617) har ett ansvar för att upprätthålla ordningen och säkerheten vid arrangemangen.

Utskottet behandlade i april 1999 (bet. 1998/99:JuU22 s. 12) en motion, vari begärdes att de som besöker en butik trots förbud av butiksinnehavaren skulle kunna dömas för olaga intrång. Utskottet hyste förståelse för att en butiksinnehavare kan vilja freda sig mot t.ex. snatterier genom att förbjuda en viss person tillträde till butiken. Utskottet ansåg dock att beredningen av Trygghetsutredningens betänkande (SOU 1995:146) inte skulle föregripas. Förslaget ledde, som tidigare nämnts, inte till lagstiftning.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att brott och ordningsstörningar är ett stort problem för många näringsidkare. Utskottet har därtill alltjämt förståelse för att en butiksinnehavare kan vilja freda sig mot t.ex. snatterier genom att förbjuda en viss person tillträde till butiken. Utskottet är dock med hänvisning till de av regeringen anförda skälen i dag inte berett att gå motionsönskemålet till mötes. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju34 i här behandlad del.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Tillträdesförbud även för personer under 15 år m.m., punkt 2 (m, fp, kd)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Peter Althin (kd), Jeppe Johnsson (m), Cecilia Magnusson (m) och Karin Granbom (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om tillträdesförbud även för personer under 15 år m.m. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ju34 yrkande 1 och avslår motion 2004/05:Ju35 yrkande 1.

Ställningstagande

Det är ett allvarligt problem att idrottsevenemang störs av personer vilkas intresse för arrangemanget synes begränsat liksom att vissa supportrar inte respekterar normerna för sportsligt uppträdande. För såväl publik som utövare och arrangörer skapas otrygghet och otrivsel samtidigt som brott begås och ungdomar dras in i mer eller mindre kriminella nätverk. Kostnaderna för säkerhetsarrangemang i form av poliser och vakter blir höga för både arrangörerna och samhället. Vi välkomnar därför regeringens förslag om tillträdesförbud. Det är inte rimligt att notoriska bråkmakare skall få förstöra arrangemang utan att det får konsekvenser.

Vi delar dock inte utskottsmajoritetens uppfattning i följande avseende.

Vi anser att brott som begåtts före 15 års ålder skall beaktas vid riskbedömningen för beslut om tillträdesförbud. Det finns ett tydligt problem med nyrekrytering av yngre personer till de gäng som ställer till bråk. Såsom förslaget utformats av regeringen blir de unga användbara verktyg för äldre kamrater, eftersom deras uppförande inte får regelrätta konsekvenser. Mot bakgrund av att straffmyndighetsåldern är 15 år finns svårigheter med att förorda tillträdesförbud för yngre. Vi menar att det kan accepteras och t.o.m. vara fostrande om det faktum att man deltagit i eller varit initiativtagare till ordningsstörningar, förstörelse etc. innebär att man riskerar att drabbas av konsekvenser senare. Vid sidan av dessa konsekvenser gäller också att en

person kan avvisas från ett arrangemang om han eller hon stör den allmänna ordningen. En sådan åtgärd torde vara tillräcklig när det gäller mycket unga.

Det får ankomma på regeringen att återkomma med lagförslag i enlighet med vad vi nu anfört. Vi ställer oss alltså bakom motion Ju34 i nu behandlad del. Motion Ju35 i nu behandlad del bör däremot avslås av riksdagen.

2. Tillträdesförbud även för personer under 15 år m.m., punkt 2 (c)

av Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om tillträdesförbud även för personer under 15 år m.m. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ju35 yrkande 1 och avslår motion 2004/05:Ju34 yrkande 1.

Ställningstagande

Våld och hot i samband med idrott har blivit en allt vanligare företeelse, och det har t.o.m. gått så långt att vissa klubbar tvingats spela matcher utan publik. Att helt utestänga alla åskådare från en match är i dag tillåtet även om åtgärden drabbar personer som inte skulle begå brott, medan det inte är möjligt att vid straffansvar utestänga de huliganer som förstör för det stora flertalet skötsamma supportrar och andra åskådare från arenan. Jag välkomnar regeringens förslag till tillträdesförbud för personer som tidigare begått brott i samband med idrottsarrangemang om det finns risk för fortsatt brottslighet.

Det finns dock begränsningar i den föreslagna lagen om tillträdesförbud som riskerar att leda till att våldet på idrottsarenorna kan fortsätta. Straffbarhetsåldern i Sverige är i dag 15 år, och det är min mening att den så skall förbli. Men det får inte betyda att barn under 15 år skall kunna uppträda hur som helst utan att det får några negativa konsekvenser för dem. Eftersom tillträdesförbudet inte skall ses som ett utdömt straff utan som en borttagen möjlighet att få komma in på idrottsarrangemanget menar jag att även personer under 15 år skall kunna stängas ute från arenorna på ett effektivt sätt.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag till lagstiftning om tillträdesförbud gällande även personer under 15 år. Detta innebär att jag ställer mig bakom motion Ju35 i nu behandlad del. Motion Ju34 i denna del bör däremot avslås av riksdagen.

3. Idrottsarrangemang som anordnas av annan än idrottsorganisation, punkt 3 (m, fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Peter Althin (kd), Jeppe Johnsson (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m) och Karin Granbom (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om idrottsarrangemang som anordnas av annan än idrottsorganisation. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ju34 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att inte bara arrangemang ordnade av ”den organiserade idrottsrörelsen” skall omfattas av lagen om tillträdesförbud. Av resonemangen i propositionen framgår att det även skall kunna gälla idrottsaktiebolag och alliansföreningar. Vår uppfattning är att lagens syfte måste vara att förebygga den brottslighet som kan uppkomma vid idrottsarrangemang oavsett anordnare. I den frågan delar vi Justitiekanslerns (JK) bedömning. JK har pekat på att det i rättstillämpningen kan uppkomma svårigheter när det gäller att avgränsa vad som är en idrottsorganisation. Till detta kan enligt vår mening läggas att idrottsevenemang som ordnas av helt fristående organisationer, företag och sponsorer givetvis bör omfattas av samma skydd från statsmakterna som arrangemang ordnade av den organiserade idrottsrörelsen.

Det får ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med ett lagförslag med den inriktning vi nu angett.

4. Tillträdesförbud vid andra typer av arrangemang, punkt 4 (fp, c)

av Johan Pehrson (fp), Johan Linander (c) och Karin Granbom (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om tillträdesförbud vid andra typer av arrangemang. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ju35 yrkande 2.

Ställningstagande

Regeringen har valt att inte alls ta upp frågan om tillträdesförbud vid andra arrangemang än idrottsarrangemang. Vi menar att det även finns ett växande behov av att kunna utfärda tillträdesförbud vid t.ex. musikarrangemang. Sådana arrangemang sker dessutom ofta på samma arenor som matcherna spelas på.

Regeringen bör få i uppdrag att återkomma till riksdagen med förslag till hur tillträdesförbudslagstiftningen skall kunna tillämpas även vid andra arrangemang och andra situationer än idrottsarrangemang.

5. Brott och ordningsstörningar i affärslokaler, punkt 5 (m, fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Peter Althin (kd), Jeppe Johnsson (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m) och Karin Granbom (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om brott och ordningsstörningar i affärslokaler. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ju34 yrkande 3.

Ställningstagande

Snatterier och ordningsstörningar utgör för många affärsinnehavare stora problem som bl.a. ur ett näringspolitiskt perspektiv inte kan accepteras. Svårigheterna avseende avgränsningar m.m. måste gå att övervinna, och vi anser att utskottsmajoritetens argumentation om att den enskilde skulle drabbas hårt om han eller hon inte får tillträde till ortens enda butik eller apotek inte är övertygande. Det är tvärtom orimligt att en person som återkommande stjälar eller uppför sig illa skall kunna fortsätta på samma sätt på bekostnad av andra kunders och affärsinnehavares rättigheter. Vi utgår dessutom ifrån att åklagaren eller den som beslutar i ett sådant ärende tar hänsyn till rådande omständigheter i eventuella extremfall.

Det får ankomma på regeringen att till riksdagen återkomma med ett lagförslag som tillgodoser vad vi nu anfört.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2004/05:77 Lag om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang:

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang,
2. lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister.

Följdmotioner

2004/05:Ju34 av Beatrice Ask m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att även gärningar som begåtts av ungdomar under 15 år skall tas med vid riskbedömning och beslut om tillträdesförbud.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att även arrangemang anordnade av andra än idrottsorganisationer skall kunna innefattas av lagen.
3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram ett förslag om förstärkt skydd för affärslokaler.

2004/05:Ju35 av Johan Linander m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att regeringen skall återkomma till riksdagen med förslag på hur även tillträdesförbud skall kunna gälla dem som är under 15 år.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att regeringen skall återkomma till riksdagen med förslag på hur även andra arrangemang än idrottsarrangemang skall kunna använda sig av tillträdesförbud.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang

Härigenom föreskrivs följande.

Förutsättningar för tillträdesförbud, m.m.

1 § Enligt denna lag får en person förbjudas att få tillträde till och vistas på inhägnad plats huvudsakligen avsedd för idrottsutövning när idrottsarrangemang anordnas på platsen av en idrottsorganisation (tillträdesförbud). Det gäller även om allmänheten har tillträde till platsen.

Tillträdesförbud får inte avse den som är under femton år.

Lagen påverkar inte den rätt som tillkommer den som förfogar över platsen att begränsa tillträdet till denna.

2 § En person kan få tillträdesförbud, om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att han eller hon kommer att begå brott under idrottsarrangemang som avses i 1 § och brottet är ägnat att störa ordningen eller säkerheten där.

Vid bedömningen av om det finns en sådan risk skall det särskilt beaktas om personen tidigare har begått ett sådant brott under eller annars i samband med idrottsarrangemang som avses i 1 §. Brott som personen har begått före femton års ålder får inte beaktas.

Om syftet med ett tillträdesförbud kan tillgodoses genom en mindre ingripande åtgärd, får förbud inte beslutas.

3 § Tillträdesförbud skall gälla för en viss tid, högst ett år.

Tillträdesförbudet börjar gälla omedelbart, om inte annat bestäms.

Ett tillträdesförbud får förlängas med högst ett år i taget, om förutsättningarna i 2 § är uppfyllda.

4 § Ett tillträdesförbud skall delges den förbudet avser. Vid delgivningen tillämpas delgivningslagen (1970:428) med undantag för bestämmelserna i 12 § om delgivning genom att handling lämnas till annan än den sökta och 15 § om kungörelsedelgivning.

5 § Frågor om tillträdesförbud skall handläggas skyndsamt.

Förfarandet hos åklagaren

6 § Allmän åklagare prövar frågor om tillträdesförbud.

Frågor om förbud tas upp på skriftlig ansökan av den idrottsorganisation som anordnar idrottsarrangemang som förbudet avses skydda eller av specialidrottsförbundet inom Sveriges Riksidrottsförbund för den aktuella idrottsverksamheten.

7 § Frågor om tillträdesförbud prövas av åklagaren i den ort där förbudet helt eller huvudsakligen avses bli tillämpat eller där den mot vilken förbudet avses gälla har sitt hemvist eller mera varaktigt uppehåller sig. Om den personen är misstänkt för brott som har betydelse för frågan om tillträdesförbud, får frågan prövas även av åklagare som är behörig att väcka åtal för brottet.

I fråga om åklagare tillämpas 7 kap. rättegångsbalken.

8 § Åklagaren får anlita biträde av polismyndighet för utredning av frågor om tillträdesförbud.

I fråga om utredningen tillämpas följande bestämmelser i 23 kap. rättegångsbalken:

4 § om objektivitet,

6 § om rätt att hålla förhör,

7 § om hämtning till förhör,

9 § om skyldighet att stanna kvar för förhör,

10 § om vilka som får närvara vid förhör,

11 § om möjlighet att ställa frågor vid förhör, och

12 § om förbud mot otillbörliga åtgärder under förhör.

Vid tillämpningen av 23 kap. 4 och 11 §§ rättegångsbalken skall bestämmelserna om den som är misstänkt i stället avse den mot vilken förbudet avses gälla.

9 § Innan frågan om tillträdesförbud avgörs, skall den som är part underrettas om en uppgift som har tillförts ärendet genom någon annan än parten och få tillfälle att yttra sig över den. Frågan får dock avgöras utan att så har skett, om åtgärderna är uppenbart obehövligen eller om avgörandet inte kan skjutas upp.

Åklagaren bestämmer hur underrättelsen skall ske.

10 § När åklagaren avgör ett ärende om tillträdesförbud, skall beslutet vara skriftligt och ange

1. sökande och motpart,

2. om förbud skall gälla och, i så fall, förbudets innebörd och omfattning,

3. de skäl som har bestämt utgången, däribland brott som åberopas vid riskbedömningen samt tiden och platsen för brottet,

4. de bestämmelser som åberopas,

5. vad som kan bli följden av att bryta mot förbudet, och

6. möjligheten att begära omprövning enligt 12 § och domstolsprövning enligt 13 §.

11 § Vid åklagarens handläggning av ärenden om tillträdesförbud tillämpas i övrigt endast följande bestämmelser i förvaltningslagen (1986:223):

4 och 5 §§ om myndigheternas serviceskyldighet,

6 § om samverkan mellan myndigheter,

7 § om allmänna krav på handläggningen av ärenden,

8 § om tolk,

9 § om ombud och biträde,

14 § om muntlig handläggning,

15 § om anteckning av uppgifter,

20 § första stycket andra meningen 1 och 4 och andra stycket om att beslutsskäl får utelämnas, och

26 § om rättelse av skrivfel och liknande.

12 § Om det på grund av ändrade förhållanden finns skäl till det, får åklagaren häva eller ändra ett tillträdesförbud som har beslutats av åklagaren eller domstolen. Åklagaren får dock utvidga ett förbud endast om det begärs av en sökande som avses i 6 §.

Första stycket gäller inte, om förbudet är föremål för domstolsprövning.

Domstolsprövning

13 § Tingsrätten skall pröva åklagarens beslut i fråga om tillträdesförbud på begäran av en part, om beslutet gått parten emot. En sådan begäran skall göras skriftligen hos åklagaren, som skall överlämna ärendet till tingsrätten.

14 § Behörig domstol är den tingsrätt där den åklagare som har prövat frågan om tillträdesförbud skall föra talan i brottmål i allmänhet.

15 § Domstolen skall begära yttrande av åklagaren, om det inte är obehövt.

16 § Domstolen får besluta att ett tillträdesförbud tills vidare inte skall gälla. Om ett tillträdesförbud inte har beslutats tidigare, får domstolen besluta om ett sådant förbud fram till dess att ärendet avgjorts slutligt.

17 § Domstolen skall hålla sammanträde, om en part begär det.

18 § När tingsrätten avgör saken, består den av en lagfaren domare och tre nämndemän. Vid annan handläggning består tingsrätten av en lagfaren domare.

Vid omröstning tillämpas bestämmelserna i 29 kap. rättegångsbalken.

19 § Vardera parten skall svara för sin kostnad, utom i ett sådant fall som avses i 18 kap. 6 § rättegångsbalken.

20 § Vid domstolens handläggning av ärenden om tillträdesförbud tillämpas i övrigt lagen (1996:242) om domstolsärenden. I fråga om begäran om prövning enligt 13 § tillämpas vad som sägs i den lagen om ansökan.

21 § När domstolen skall pröva ett beslut i fråga om tillträdesförbud och den mot vilken förbudet avses gälla är misstänkt för brott som har betydelse för prövning av frågan om förbudet, får beslutet prövas i mål om allmänt åtal rörande brottet. I ett sådant fall tillämpas bestämmelserna om rättegången i brottmål.

Straffansvar

22 § Den som bryter mot ett tillträdesförbud döms för överträdelse av tillträdesförbud till böter eller fängelse i högst sex månader.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs att 3, 16 och 17 §§ lagen (1998:620) om belastningsregister skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Registret skall innehålla uppgifter om den som

1. genom dom, beslut, strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot har ålagts påföljd för brott,
2. har ålagts förvandlingsstraff för böter,
3. med tillämpning av 30 kap. 6 § brottsbalken har förklarats fri från påföljd,

4. på grund av åklagares beslut enligt 20 kap. 7 § rättegångsbalken, 9 eller 17 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare eller 46 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall inte har åtalats för brott, eller

5. har meddelats besöksförbud enligt lagen (1988:688) om besöksförbud.

5. har meddelats besöksförbud enligt lagen (1988:688) om besöksförbud *eller tillträdesförbud enligt lagen (2005:xxx) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang.*

16 §

En uppgift i registret skall gallras

1. om en överrätt genom dom eller beslut frikânt den registrerade för den åtalade gärningen,
2. om en domstol efter resning har meddelat dom eller beslut som avses i 1,
3. om dom, beslut, strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot har undanröjts,
4. om överrätt har upphävt ett beslut om förvandlingsstraff för böter,
5. om åklagares beslut att meddela åtalsunderlåtelse har återkallats,
6. om besöksförbud har upphävts eller
6. om besöksförbud *eller tillträdesförbud* har upphävts eller
7. när den registrerade har avlidit.

17 §²

Utöver vad som följer av 16 § skall uppgifter om

1. fängelse- eller förvandlingsstraff för böter gallras tio år efter frigivningen,
2. fängelsestraff som skall anses helt verkställt genom tidigare frihetsberövande eller från vilket någon genom beslut om nåd helt har befriats gallras tio år efter domen eller beslutet,
3. fängelsestraff som har fallit bort enligt 35 kap. 8 eller 9 § brottsbalken eller förvandlingsstraff för böter som har fallit bort enligt 18 eller

¹ Senaste lydelse 2003:1166.

² Senaste lydelse 2003:1166.

21 § bötesverkställighetslagen (1979:189) gallras fem år efter det att straffet föll bort,

4. skyddstillsyn eller villkorlig dom gallras tio år efter domen eller beslutet,

5. slutna ungdomsvård gallras tio år efter det att påföljden helt verkställts,

6. överlämnande till vård inom socialtjänsten eller vård enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall gallras tio år efter domen eller beslutet,

7. överlämnande till rättspsykiatrisk vård gallras tio år efter utskrivningen,

8. böter gallras fem år efter domen, beslutet eller godkännandet av strafföreläggandet eller föreläggandet av ordningsbot,

9. att någon enligt 30 kap. 6 § brottsbalken har förklarats fri från påföljd gallras tio år efter domen eller beslutet,

10. åklagares beslut att inte åtala för brott gallras tio år efter beslutet, *och*

11. beslut om besöksförbud gallras tio år efter beslutet.

10. åklagares beslut att inte åtala för brott gallras tio år efter beslutet,

11. beslut om besöksförbud gallras tio år efter beslutet, *och*

12. *beslut om tillträdesförbud gallras fem år efter beslutet.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.

BILAGA 3

Kulturutskottets yttrande 2004/05:KrU2y

Lag om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang

Till justitieutskottet

Justitieutskottet har beslutat att bereda kulturutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2004/05:77 Lag om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang och de motioner som väckts i ärendet.

Kulturutskottet yttrar sig i det följande över de idrottsliga aspekterna på förslaget och har därmed valt att inte yttra sig över motionerna.

Till yttrandet har fogats två avvikande meningar (m) och (c).

Utskottets överväganden

Bakgrund

Under 1990-talet har i många fall brott förekommit i samband med idrottsarrangemang. Återkommande inslag vid arrangemangen har varit s.k. läktarvåld och annat våld inne på och utanför idrottsarenor men också användning av pyrotekniska varor utan tillstånd inne på arenorna, skadegörelse och annan brottslighet. Problemen förekommer fortfarande främst i samband med fotbolls-, ishockey- och bandymatcher.

Enligt idrottsrörelsen kan man grovt sett tala om två kategorier av personer som ägnar sig åt idrottsrelaterad brottslighet. Den första utgörs av en sluten grupp av personer som i huvudsak ägnar sig åt detta. Denna grupp håller sig för sig själv under idrottsarrangemangen och vid resor till och från dessa. Den andra kategorin består av personer som också ägnar sig åt kriminalitet i viss utsträckning och som "ser upp" till den förstnämnda gruppen.

Därutöver finns enligt propositionen en stor grupp av supportrar som i princip tar avstånd från de nämnda gruppernas brottslighet.

Den idrottsanknutna brottsligheten, som enligt regeringen förekommer i en inte obetydlig omfattning, drabbar polismän och ordningsvakter. Den drabbar också privatpersoner och andra enskilda. Även allmänheten påverkas genom att trivseln och känslan av trygghet försämras. Dessutom kan brottsligheten få särskilt allvarliga konsekvenser i den speciella miljö som idrottsarrangemangen utgör. Vid arrangemangen samlas ofta ett stort antal människor – t.ex. åskådare, idrottsutövare, ledare samt funktionärer – på en begränsad yta. Våldsamheter på läktarna, otillåten användning av pyrotekniska varor, skadegörelsebrott och andra brott kan medföra eller innebära fara för svåra personskador och omfattande ekonomiska skador.

Gällande rätt

Enligt gällande rätt bestämmer normalt den som med äganderätt eller med annan rätt förfogar över en plats vem som ska få vistas där. Det gäller även om platsen är tillgänglig för allmänheten.

Straffansvar gäller för den som gör sig skyldig till olaga intrång. Med olaga intrång avses att någon obehörigen tränger sig in i eller stannar kvar i kontor, fabrik, annan byggnad eller fartyg, på upplagsplats eller på annat dylikt ställe (4 kap. 6 § andra stycket brottsbalken).

I en dom 1995 tolkade Högsta domstolen (HD) bestämmelsen om olaga intrång så att den utgör ett skydd endast för sådana lokaler och vissa andra utrymmen som inte är tillgängliga för allmänheten (NJA 1995 s. 84). HD

underkände därmed den tolkning som tidigare gjorts av underrätterna att intrång även kunde ske i sådana lokaler och utrymmen som är tillgängliga för allmänheten.

Inom idrotten används ett system med förbud i vissa fall för personer att under viss tid besöka idrottsevenemang. Förbudet grundas oftast på att personerna i fråga tidigare har begått brott på idrottsanläggningarna. De upprätthålls genom att de avstängda personerna avvisas i samband med biljettkontroll vid inpassering till anläggningarna. Besluten om avstängning fattas av idrottsföreningarna eller, efter fullmakt, av vederbörande intresseorganisation för föreningarna när det gäller flera idrottsarrangemang. En formell hantering gäller för beslutsfattandet. Denna hantering innebär att ett beslut om avstängning fattas efter det att den enskilde fått tillfälle att yttra sig i frågan. Beslutet dokumenteras och den avstängde underrättas om innehållet. Den avstängde kan på begäran få beslutet omprövat av den förening eller organisation som fattat beslutet.

Frågan om ett sådant förbud är straffsanktionerat prövades av Hovrätten över Skåne och Blekinge i en brottmålsdom 1999 (dom nr DB 3172 i mål B 679/99). En person var avstängd från en idrottsförenings matcher men hade trots det genom att betala entréavgift gått in på en match på föreningens idrottsplats. Hovrätten ansåg att idrottsplatsen inte åtnjutit skydd enligt bestämmelsen om olaga intrång och ogillade därför åtalet.

Enligt domen saknas således i dag möjlighet att avlägsna eller straffrättsligt ingripa mot den som överträder ett förbud att besöka ett idrottsevenemang.

Enligt polislagen (1984:387) får en polisman avvisa eller avlägsna en person från ett visst område eller utrymme om personen genom sitt uppträdande stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för denna (13 §). Detsamma gäller om en person behöver avvisas eller avlägsnas för att en straffbelagd gärning ska kunna avväjas.

En ordningsvakt har i berört avseende i princip samma befogenheter som en polisman.

I de fall en person inte stör eller utgör en omedelbar fara för den allmänna ordningen eller det inte är fråga om att avväja en straffbelagd gärning saknar sålunda polismän och ordningsvakter normalt möjlighet att avvisa eller avlägsna personen. Detta gäller även om personen har tagit sig in på t.ex. en idrottsanläggning trots att han eller hon har förbjudits att göra det av den som förfogar över platsen.

En diskussion om möjligheter att kunna utestänga personer från fotbollsarenor har också förts inom EU. Diskussionen har utmynnat i en rådsresolution (dok. 13035/1/03) som bl.a. uppmanar medlemsstaterna att undersöka möjligheten att vidta nödvändiga åtgärder för att, inom de gränser som fastställs i egna regelverk, införa bestämmelser om att från fotbollsarenor utestänga personer som gjort sig skyldiga till våldshandlingar i samband med fotbollsevenemang. I resolutionen uttalas vidare att medlemsstaterna

bör integrera sådana bestämmelser om utestängning med regler om påföljder vid överträdelse för att säkerställa respekten för bestämmelserna. För närvarande görs en sammanställning av medlemsstaternas regelverk i detta avseende. Ett förslag till gemensam reglering av frågan kan enligt regeringen inte förutses inom den närmaste framtiden.

Regeringens förslag i korthet

Regeringen föreslår att det införs en lag om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang. Förslaget innebär i huvudsak följande.

En person får förbjudas att få tillträde till och vistas på en inhägnad plats huvudsakligen avsedd för idrottsutövning när idrottsarrangemang anordnas på platsen av en idrottsorganisation (tillträdesförbud). Den som bryter mot ett tillträdesförbud döms till böter eller fängelse i högst sex månader. Tillträdesförbud får inte avse den som är under 15 år.

Tillträdesförbud får beslutas, om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att personen kommer att begå brott under kommande idrottsarrangemang. Brottet ska till sin typ vara sådant att det kan anses vara ägnat att störa ordningen eller säkerheten under arrangementet. Sådana brott kan t.ex. vara misshandel och skadegörelse. Vid riskbedömningen ska särskilt beaktas om personen tidigare har begått ett sådant brott under eller annars i samband med idrottsarrangemang. Brott som personen begått före 15 års ålder får inte beaktas.

Tillträdesförbud ska gälla för en viss tid, högst ett år, men kan förlängas med som mest ett år i taget.

Förbuden beslutas av allmän åklagare. Tillträdesförbud får beslutas på ansökan av den idrottsorganisation som anordnar det eller de arrangemang som förbudet avses skydda. Också specialidrottsförbundet inom Sveriges Riksidrottsförbund för den aktuella idrottsverksamheten (såsom Svenska Fotbollförbundet eller Svenska Ishockeyförbundet) får ansöka om förbud. Åklagarens beslut kan prövas av allmän domstol. Åklagaren får häva eller ändra ett förbud, om det på grund av ändrade förhållanden finns skäl till det. Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2005.

Kulturutskottets ställningstagande

Idrotten är vår största folkrörelse och utgör en viktig del i många människors liv. Såväl att utöva idrott som att vara åskådare vid ett idrottsarrangemang ger unga och gamla nöje och förströelse och innebär för många utöver de idrottsliga upplevelsorna en värdefull gemenskap.

Under senare år har, som närmare utvecklats i det föregående, i samband med idrottsarrangemang förekommit läktarvåld, skadegörelse och annan brottslighet som inneburit stora problem för idrottsrörelsen, och som minskat trivselen och tryggheten för de närvarande.

Avvikande meningar

1. Lag om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang (m)

Lena Adelsohn Liljeroth (m), Anna Lindgren (m) och Henrik Westman (m) anför:

Det är ett allvarligt problem att idrottsevenemang störs av personer vilkas intresse för arrangemanget synes begränsat liksom att vissa supportrar inte respekterar normerna för sportsligt uppträdande. För såväl publik som utövare och arrangörer skapas otrygghet och otrivsel samtidigt som brott begås och ungdomar dras in i mer eller mindre kriminella nätverk. Kostnaderna för säkerhetsarrangemang i form av poliser och vakter blir höga för både arrangörer och samhället. Vi välkomnar därför regeringens förslag om tillträdesförbud. Det är inte rimligt att notoriska bråkmakare ska få förstöra arrangemang utan att det får konsekvenser.

Vi delar dock inte regeringens uppfattning i följande avseenden.

Vi anser att brott som begåtts före 15 års ålder ska beaktas vid beslut om tillträdesförbud. Det finns ett tydligt problem med nyrekrytering av yngre till de gäng som ställer till bråk. Såsom förslaget utformats av regeringen blir de yngre användbara verktyg för äldre kamrater, eftersom deras uppförande inte får ordentliga konsekvenser. Eftersom straffmyndighetsåldern är 15 år finns svårigheter med att förorda tillträdesförbud för yngre. Vi menar att det kan accepteras och till och med vara fostrande om det faktum att man deltagit i och/eller varit initiativtagare till ordningsstörningar, förstörelse etc. innebär att man riskerar att drabbas av konsekvenser senare. Fortfarande gäller också att en person kan avvisas från ett arrangemang om han eller hon stör den allmänna ordningen. En sådan påföljd torde vara tillräcklig när det gäller mycket unga.

Regeringen anser att bara arrangemang ordnade av ”den organiserade idrottsrörelsen” ska omfattas av lagen. Av resonemangen i propositionen framgår att det även ska kunna gälla idrottsaktiebolag och alliansföreningar. Vår uppfattning är att lagens syfte måste vara att förebygga den brottslighet som kan uppkomma vid idrottsarrangemang oavsett anordnare. I den frågan delar vi Justitiekanslerns (JK) bedömning. JK har pekat på att det i rättstillämpningen kan uppkomma svårigheter när det gäller att avgränsa vad som är en idrottsorganisation. Till detta kan enligt vår mening läggas att idrottsevenemang som ordnas av helt fristående organisationer, företag och sponsorer givetvis bör omfattas av samma skydd från statsmakterna som arrangemang ordnade av den organiserade idrottsrörelsen.

Vi anser att regeringen måste återkomma med ett förslag som gör det möjligt att förbjuda vissa personers tillträde till affärslokal. Snatterier och ordningsstörningar utgör för många affärsinnehavare stora problem som bl.a. ur ett näringspolitiskt perspektiv inte kan accepteras. Svårigheterna avseende avgränsningar m.m. måste gå att övervinna, och vi anser inte att

regeringens argumentation om att den enskilde skulle drabbas hårt om han eller hon inte får tillträde till ortens enda butik eller apotek är övertygande. Det är tvärtom orimligt att en person som återkommande stjälar eller uppför sig illa ska kunna fortsätta i samma stil på bekostnad av andra kunders och affärsinnehavares rättigheter. Vi utgår dessutom ifrån att åklagare eller den som beslutar i ett sådant ärende tar hänsyn till rådande omständigheter i eventuella extremfall.

Vad vi nu med anledning av förslagen i motion 2004/05:Ju34 (m) anfört bör justitieutskottet föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna.

2. Lag om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang (c)

Birgitta Sellén (c) anför:

Våld och hot i samband med idrott har blivit en allt vanligare företeelse, och det har till och med gått så långt att vissa klubbar tvingats spela matcher utan publik. Att helt utestänga alla åskådare från en match är i dag tillåtet även om åtgärden skulle kunna ses som en form av kollektiv bestraffning, medan det inte är möjligt att utestänga de huliganer som förstör för det stora flertalet lugna supportrar och andra åskådare från arenan. Vi välkomnar regeringens förslag till tillträdesförbud för personer som tidigare begått brott i samband med idrottsarrangemang om det finns risk för fortsatt brottslighet.

Det finns dock begränsningar i regeringens proposition som riskerar att leda till att våldet på idrottsarenorna kan fortsätta och spridas till andra arrangemang som inte anordnas av idrottsorganisationer.

Straffbarhetsåldern i Sverige är i dag 15 år, och det är vår mening att den så ska förbli. Men det får inte betyda att barn under 15 år kan uppträda och begå vilka huligandåd som helst utan att det får några negativa konsekvenser för dem. Eftersom tillträdesförbudet inte ska ses som ett utdömt straff utan som en borttagen möjlighet att få komma in på idrottsarrangemanget menar jag att även personer under 15 år ska kunna stängas ute från arenorna på ett effektivt sätt. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett förslag om hur ett tillträdesförbud ska kunna gälla för personer under 15 år.

Regeringen har vidare valt att inte alls hantera tillträdesförbud vid andra arrangemang än idrottsarrangemang. Jag menar att det även finns ett växande behov av att kunna utfärda tillträdesförbud vid t.ex. musikarrangemang. Sådana arrangemang sker dessutom ofta på samma arenor som idrottsmatcherna spelas på. Regeringen bör därför få i uppdrag att återkomma till riksdagen med förslag till hur tillträdesförbud ska kunna tillämpas även vid andra arrangemang och situationer än idrottsarrangemang.

Vad jag nu med anledning av förslagen i motion 2004/05:Ju35 (c) anfört bör justitieutskottet föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna.